

Zadeva C-281/22

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

25. april 2022

Predložitveno sodišče:

Oberlandesgericht Wien (Avstrija)

Datum predložitvene odločbe:

8. april 2022

Obdolženci in pritožniki:

G. K.

B. O. D. GmbH

S. L.

Predmet postopka v glavni stvari

Pritožbe zoper sodne odločitve preiskav stanovanjskih in poslovnih prostorov pritožnikov in začasnih zavarovanj, ki jih je odredil avstrijski evropski delegirani tožilec

Predmet in pravna podlaga predloga

Razlaga prava Unije, zlasti člena 31(3), prvi pododstavek, in člena 32 Uredbe Sveta (EU) 2017/1939 z dne 12. oktobra 2017 o izvajanju okrepljenega sodelovanja v zvezi z ustanovitvijo Evropskega javnega tožilstva (EJT); člen 267 PDEU

Vprašanja za predhodno odločanje

1. Ali je treba pravo Unije, zlasti člen 31(3), prvi pododstavek, in člen 32 Uredbe Sveta (EU) 2017/1939 z dne 12. oktobra 2017 o izvajanju okrepljenega sodelovanja v zvezi z ustanovitvijo Evropskega javnega tožilstva (EJT), razlagati

tako, da je treba pri čezmejnih preiskavah v primeru ukrepa, ki ga je treba izvesti v državi članici pomočnika evropskega delegiranega tožilca in za katerega je potrebna sodna odobritev, preučiti vse materialne vidike, kot so na primer kaznivost dejanja, sum, nujnost in sorazmernost?

2. Ali je treba pri presoji upoštevati, ali je dopustnost ukrepa v državi članici evropskega delegiranega tožilca, ki obravnava zadevo, že preučilo sodišče v skladu s pravom te države članice?

3. V primeru, da je odgovor na prvo vprašanje nikalen oziroma da je odgovor na drugo vprašanje pritrdilen, v kakšnem obsegu mora biti opravljena sodna presoja v državi članici pomočnika evropskega delegiranega tožilca?

Navedene določbe prava Unije

Uredba Sveta (EU) 2017/1939 z dne 12. oktobra 2017 o izvajanju okrepljenega sodelovanja v zvezi z ustanovitvijo Evropskega javnega tožilstva (EJT) (v nadaljevanju: Uredba EJT); zlasti členi 30, 31, 32 in 42 ter uvodni izjavi 72 in 73

Navedene nacionalne določbe

Bundesgesetzes zur Durchführung der Europäischen Staatsanwaltschaft (Europäische Staatsanwaltschafts-Durchführungsgesetz – EUStA-DG; zvezni zakon o Evropskem javnem tožilstvu); zlasti člen 11(2)

Strafprozessordnung (StPO; avstrijski zakon o kazenskem postopku); zlasti členi 117, 119 in 120

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka

- 1 Evropsko javno tožilstvo prek evropskega delegiranega tožilca, ki obravnava zadevo, v Zvezni republiki Nemčiji (München) vodi preiskavo – med drugim – zoper G. K., S. L. in družbo B. O. D. GmbH v zvezi s členom 3(2)(a) in (c) Direktive 2017/1371; členom 370(1), točka 1, in (2), točka 3, in členom 373(1) in (2), točka 3, Abgabenordnung (nemški davčni zakonik); členom 129 Strafgesetzbuch (nemški kazenski zakonik). Obstaja sum, da so obdolženci z napačnimi podatki pri uvozu biodizla (s poreklom ZDA) v Evropsko unijo zaobšli carinske predpise in s tem povzročili škodo v skupni višini približno 1.295.000 EUR.
- 2 Avstrijski evropski delegirani tožilec je 9. novembra 2021 v okviru podpore teh preiskav v skladu s členom 31 Uredbe EJT pod točko I./ odredil preiskavo stanovanjskih in poslovnih prostorov obdolženega podjetja B. O. D. GmbH oziroma obdolženca G. K. na naslovu M. (Landesgericht Korneuburg (deželno sodišče v Korneuburgu, Avstrija)), poslovnih prostorov obdolženega podjetja B. O. D. GmbH na naslovu K. (Landesgericht Krems an der Donau (deželno sodišče

v Kremsu na Donavi, Avstrija)), stanovanjskih prostorov obdolženca G. K. na naslovu R. in stanovanjskih prostorov obdolženca S. L. na naslovu S. (Landesgericht Wiener Neustadt (deželno sodišče v Wiener Neustadtu, Avstrija)) ter poslovnih prostorov obdolženega podjetja B. O. D. GmbH oziroma njegovega „matičnega podjetja“ B. O. D. s.r.o & Co KS na naslovu S. (Landesgericht für Strafsachen Wien (deželno sodišče za kazenske zadeve na Dunaju, Avstrija)), pri pristojnih sodnikih posameznikih navedenih deželnih sodišč zaprosil za odobritev teh preiskav in pod točko II./ odredil začasno zavarovanje naročilnic, izpiskov računov, korespondence in ustrezne strojne opreme oziroma nosilcev podatkov in podobno.

- 3 Pristojni sodniki posamezniki so odobrili odredbe pomočnika evropskega delegiranega tožilca s sklicem na konkretne odredbe pod točko I./ z enakim besedilom in tam navedene obrazložitve.
- 4 Pomočnik evropskega delegiranega tožilca je odredil dejanske izvedbe hišnih preiskav, ki jih je v nadaljevanju opravil pristojni finančni organ.
- 5 Iz odredb tožilca – ki so vsebinsko enake z izjemo kraja preiskave in zadevnih oseb – izhaja, da obstaja ta sum:

*„Evropsko javno tožilstvo pod zadevo 1.000080/2021 prek svojega evropskega delegiranega tožilca v Nemčiji vodi preiskavo zaradi suma nadaljevanega kaznivega dejanja davčne utaje v velikem obsegu in udeležbe v hudodelski združbi, katere namen je davčna utaja, v skladu s členom 370(1), točka 1, in (2), točka 3, in členom 373(1) in (2), točka 3, nemškega davčnega zakonika ter členom 129 nemškega kazenskega zakonika. Trenutno obstaja sum, da je organizirana hudodelska združba vzpostavila širok sistem za uvoz biodizla iz Bosne in Hercegovine v EU, ki je bil domnevno proizveden iz odpadnega jedilnega olja lokalnega podjetja S. E. D.O.O. To „odpadno jedilno olje“ je bilo domnevno prej uvoženo iz ZDA v Bosno in Hercegovino. V resnici je bil ta biodizel že proizveden v ZDA brez vmesnih predelovalnih ali proizvodnih korakov v Bosni in Hercegovini. V mnogih primerih (glej spodaj) so podjetja skupine B. O. Group vzpostavila pogodbene vezi z družbo S. E. D.O.O. za nakup in uvoz biodizla, „proizvedenega v Bosni in Hercegovini“, navedena skupina (Group) pa se je v svojih oglaševalskih nastopih hvalila s svojimi poslovnimi dejavnostmi po vsej Evropi, vključno z zbiranjem in trgovanjem z odpadnim jedilnim oljem po vsej Evropi ter proizvodnjo in trgovanjem z biodizlom. V vsaj 40 primerih je bilo skupno približno 1000 ton tega goriva, domnevno proizvedenega v Bosni in Hercegovini, nato po kopenski poti prek Hrvaške in Avstrije prepeljanih v Nemčijo v okviru tranzitnega postopka (TI), pri čemer je bila carinska deklaracija vložena v Dresnu, z namenom dobave lokalnemu podjetju **B. S. GmbH** (poslovodja R. R. M.) v imenu avstrijskega podjetja B. O. D. GmbH (poslovodji S. L. in G. K.), ki je bilo poslovni partner izvoznika družbe S. E. D.O.O. V nadaljnjih 62 primerih je bilo skupno približno 1500 ton enakega biodizla po kopenski poti prek Hrvaške prepeljanih v Avstrijo, pri čemer je bila carinska deklaracija vložena v Spielfeldu, Avstrija, z namenom dobave lokalnemu podjetju B. O. D.*

GmbH s sedežem v M., Avstrija, ki ga vodi poslovodja S. L. Pri Incoterms (mednarodne transportne klavzule), izbranih za obe dobavi, in zadevnih pogodbah je šlo za „DAR (Delivered at Place/dobavljeno v kraju)“, kar pomeni, da naj bi dobavo v Nemčiji/Avstriji opravil S. E., medtem ko je bila za uvozni postopek, vključno za carinske deklaracije, zadolžena družba B. O. D. GmbH, zaradi česar je bilo to podjetje v skladu s členom 77 Carinskega zakonika Unije odgovorni davčni zavezanec, čeprav je uporabilo storitve specializiranega transportnega podjetja (člen 77(3)).

*Ker pa se je zadevna carinska deklaracija napačno nanašala na nepreferencialno poreklo v Bosni in Hercegovini in na kodo TARIC, zaradi česar bi bilo biogorivo oproščeno protidampinških in izravnalnih dajatev, tudi če bi bil njegov resnični kraj proizvodnje (ZDA) po resnici deklariran, so pristojni carinski organi zaračunali le DDV na uvoz. To je pomenilo škodo v višini najmanj 1.295.151,11 EUR (445.151,11 EUR za nepobrane dajatve v Nemčiji in 850.000 EUR v Avstriji). 25 % delež družbe B. S. GmbH je v rokah slovaške družbe **B. O. D. s.r.o. & co KS** (poslovodja S. L., avstrijski državljan), ki je sama tudi matična družba avstrijske družbe **B. O. D. GmbH** (poslovodja prav tako S. L. kot tudi avstrijski državljan G. K.). Družbo **B. O. D. s.r.o. & co KS** je včasih zastopal G. K., čeprav je imel uradno funkcijo izključno v družbi **B. O. D. GmbH**. Družba **B. O. D. GmbH** sama je bila tako pogodbeni partner domnevnega proizvodnega podjetja **S. E. D.O.O.** v Bosni in Hercegovini in odgovorna za carinsko deklaracijo v Dresdnu kot tudi prejemnik nekaterega blaga, ki je bilo deklarirano v Dresdnu, čeprav je moralo biti to po tem transportirano nazaj v Avstrijo, da bi doseglo prejemnika blaga. Obstajajo tudi indici za to, da je bila ista vrsta dogovora prav tako sklenjena z drugimi družbami prejemnicami v Nemčiji in navsezadnje je bila družba B. O. D. GmbH prejemnik teh dobav, deklariranih v Avstriji.*

*Poslovodja družbe **B. S. GmbH** (prejemnice v večini primerov, v katerih je bil biodizel ocarinjen v Dresdnu v Nemčiji), R. R. M., je bil prvotno ustanovitelj in edini lastnik navedenega podjetja, ki naj bi proizvajalo biodizel in se je subvencioniralo s sredstvi EU. Zaradi razvoja na trgu je to podjetje na koncu postalo nestabilno, kar je M. spodbudilo k udeležbi v sistemu, ki izrablja razlike med nacionalnimi davčnimi zakoni z namenom proizvodnje mineralnega dizelskega olja in prodaje vzhodnoevropskim prejemnikom kot „mazivo“, s čimer je utajil davek na energijo in DDV v višini približno 73 milijonov EUR (obtožni akt državnega tožilstva Frankfurt na Majni, št. zadeve 7550 Js 216177/15, z dne 31. julija 2018).*

*V letu 2018 je zaradi tega razvoja 25 % delež v družbi **B. S. GmbH** kupila slovaška družba **B. O. D. s.r.o. & co KS** (poslovodja S. L.). Ta družba je edini lastnik družbe **B. O. D. GmbH** (poslovodja prav tako S. L.).*

*Državljana ZDA B. V. in N. K. sta lastnika družbe **S. E. D.O.O.**, ki je na drugi strani kot lastnica dobaviteljev predpripravljenega biodizla iz ZDA (družb B. E. S. in W. O. Trade LLC) dobavljala družbi **S. E. D.O.O.** pod krinko „odpadno jedilno olje“, to pa je bilo kasneje v EU ponovno izvoženo kot biodizel, proizveden v*

„Bosni in Hercegovini“. Družba S. E. D.O.O. je sama odvisna družba družbe B. E. S.

Vse to vodi do obdolženca M., ki je poskušal ekonomske težave svojega podjetja rešiti z udeležbo v nezakonitem sistemu velikih carinskih in davčnih goljufij, pri čemer se je z drugimi obdolženci povezal v hudodelsko združbo, ki take dejavnosti opravlja na škodo EU in njenih držav članic, in s čimer je umetno ustvarjeno „posebno ugodno“ gorivo spravil na skupni trg.

V vmesnem času so avstrijski carinski organi sicer v okviru vzajemne pomoči pridobili potrdilo o „pristnosti“ certifikata o poreklu iz Bosne. Ker pa je to potrdilo izdalo samo podjetje S. E. D.O.O., ki je očitno vpleteno v kazniva dejanja, se s tem rezultatom postopka ne more ovreči siceršnjih dokazov.

Glede na opisano dejansko stanje so obdolžene fizične in pravne osebe osumljene, da so storile kazniva dejanja, ki spadajo v pristojnost Evropskega javnega tožilstva v skladu s členom 22(1) Uredbe EJT v povezavi s členom 3(2)(a) in (c) Direktive 2017/1371 („Direktiva PIF“). Kaznivost teh dejanj v Nemčiji izhaja iz členov 370(1), točka 1, in (2), točka 3, ter 373(1) in (2), točka 3, nemškega davčnega zakonika in člena 129 nemškega kazenskega zakonika. V Avstriji kaznivost teh dejanj izhaja iz členov 135(2) in 39(1)(a) FinStrG (Finanzstrafgesetz; zakon o finančnih prekrških) in člena 278 kazenskega zakonika.“

Glede nujnosti in zakonitosti odrejenih ukrepov je bilo navedeno naslednje:

„Pri naslovih v okviru odreditve gre za poslovne naslove obdolžene zveze in/ali obdolženih fizičnih oseb. Glede na obstoječi sum, da so zagrešile kazniva dejanja, je treba izhajati iz tega, da je iz razlogov dokazovanja potrebno začasno zavarovanje predmetov, navedenih pod točko II (člen 110(1), točka 1, zakona o kazenskem postopku), saj je na ta način mogoče narediti zanesljive zaključke o tem, ali je dejansko šlo za vsebinsko nepravilne ali ponarejene račune in ali so bili ti namenjeni prikazovanju prenizke vrednosti blaga za namene utaje uvoznih dajatev.

Odreditev preiskave prostorov je potrebna za razjasnitev kaznivih dejanj, ker je v zvezi s sumom storitve kaznivega dejanja, obstoječega proti obdolžencem G. K., S. L., B. in družbi O. D. GmbH, le s tem mogoče zagotoviti, da bodo iskani dokumenti začasno zavarovani v celoti, brez zavlačevanja in brez ogrožanja preiskav. Ukrepi glede na pomembnost zadeve, ki izhaja iz zagrožene kazni, niso nesorazmerni.“

Bistvene trditve strank postopka v glavni stvari

- 6 S posameznimi pritožbami z dne 1. decembra 2021, ki so vsebinsko enake in so jih pravočasno vložili družba B. O. D. GmbH, G. K. in S. L., se izpodbijajo sodne odobritve odredb o preiskavah prostorov (o hišnih preiskavah) in sicer – na kratko

– s trditvijo, da ne obstaja sum storitve kaznivega dejanja oziroma da je ta zelo pomanjkljivo obrazložen, da je časovni razpon začasnega zavarovanja nedopustno dolg in da je podana kršitev člena 8(1) EKČP (kršitev zaupnosti razmerja med odvetnikom in stranko), ter vložitev ugovora zaradi kršitev v zvezi z odreditvijo in izvedbo začasnega zavarovanja. Na koncu se „ugovarja“ tudi posredovanju začasno zavarovanih dokumentov nemškimi organom pred pravnomočno odločitvijo o pritožbah in ugovorih.

- 7 Avstrijski pomočnik evropskega delegiranega tožilca je v svojem mnenju z dne 15. februarja 2022 v zvezi s tem navedel, da se pritožbam ne more ugoditi, saj – v povzetku – materialne točke pritožbe niso utemeljene, zlasti ker je bil z Uredbo EJT ustvarjen nov pravni okvir čezmejnih preiskovalnih ukrepov, ki se sicer razlikuje od dosedanje pravne pomoči med dvema organoma različnih držav članic, dejansko pa pomeni nadaljnji razvoj načela vzajemnega priznavanja v kazenskih zadevah, zaradi česar naj bi se lahko ob upoštevanju Direktive o evropskem preiskovalnem nalogu vsebinski razlogi za preiskovalne ukrepe preverjali le v odreditveni državi. V skladu s tem naj bi pogoje glede dopustnosti, ki naj bi se presojali v skladu s pravom evropskega delegiranega tožilca, ki obravnava (=vodi) zadevo (člen 28(1) in (2) Uredbe EJT), presojala le sodišča te države. To naj bi veljalo tudi za razjasnitev izvajanja pristojnosti v okviru Evropskega javnega tožilstva. V državi članici pomočnika evropskega delegiranega tožilca naj bi se preverjalo le tamkajšnje formalno pravo pri izvajanju preiskovalnih ukrepov, ne pa tudi materialnopravni vidiki. V zvezi s konkretnim primerom naj bi bilo treba opozoriti na to, da je ustrezni sum storitve kaznivega dejanja v Zvezni republiki Nemčiji že preučil pristojni preiskovalni sodnik pri Amtsgericht München (okrajno sodišče v Münchnu, Nemčija). Pritožbo naj bi bilo torej treba zavrniti.
- 8 Pritožniki temu nasprotujejo in v bistvenem navajajo, da po njihovem mnenju v Avstriji ni prišlo do kaznivega dejanja oziroma da glede navedenih obdolžencev ne obstaja zadostni začetni sum, zaradi česar naj bi avstrijski carinski organ pravilno opozoril na „problematiko kazenskopravnega dokazovanja in ustreznosti“. Izhajajoč iz tega pa naj vsekakor ne bi bilo zadoščeno pogojem sorazmernosti in nujnosti odrejenih preiskav (izjava z dne 14. marca 2022).
- 9 Oberlandesgericht Wien (višje deželno sodišče na Dunaju, Avstrija) mora odločiti o pritožbah zoper odobritve navedenih prvostopenjskih sodišč v zvezi s preiskavami prostorov.

Kratka predstavitev obrazložitve predloga

- 10 Ob upoštevanju členov 31(3) in 32 Uredbe EJT v povezavi z navedenimi preudarki v zvezi z njima bi se lahko zastopalo stališče, da je treba v primeru ukrepa, ki ga mora odobriti sodišče v državi pomočnika evropskega delegiranega tožilca, ta ukrep, ki se mora izvesti, preučiti v skladu z vsemi formalnimi in materialnimi določbami te države članice. To pa bi povzročilo, da bi bilo treba

sodišču, na katero bi se obrnil pomočnik evropskega delegiranega tožilca, kot podlago za presojo dati na razpolago vse potrebne dokumente oziroma spise iz države evropskega delegiranega tožilca, ki obravnava zadevo, kar bi zlasti v primeru vpletenosti več držav članic – ne glede na potrebno prevajalsko delo – potegnilo za sabo presojo enega in istega postopka preiskave z namenom odobritve ukrepa v različnih državah z različnimi pravnimi ureditvami. Do takega položaja bi vsekakor prišlo v primeru, če v državi evropskega delegiranega tožilca, ki obravnava zadevo, za ukrep sploh ni potrebna sodna odobritev.

- 11 S tem bi se sicer upoštevala okoliščina, da je Evropsko javno tožilstvo enoten urad (glej člen 8(1) Uredbe EJT) in da naj se v skladu s tem le izjemoma poseže po pravnih instrumentih o vzajemnem priznavanju (člen 31(6) Uredbe EJT), v praksi pa bi to pomenilo velik korak nazaj. Kajti v nasprotju z na primer evropskim preiskovalnim nalogom (EPN), v zvezi s katerim je v zaproseni državi treba preveriti le nekatere njegove formalne vidike, bi bilo treba v vsaki udeleženi državi članici (glede na nacionalno pravno ureditev) opraviti celotno presojo dosedanjega postopka preiskave za namene odobritve predlaganega ukrepa (to pa v skladu s pravom države evropskega delegiranega tožilca, ki obravnava zadevo; člen 31(2) Uredbe EJT). Tudi pri izvajanju ukrepa je treba v največji možni meri upoštevati določbe države evropskega delegiranega tožilca, ki obravnava zadevo (člen 32 Uredbe EJT). To spet povzroči, da bi bilo treba – kot je že bilo navedeno – posredovati ne le potrdilo v smislu EPN, temveč v vsakem primeru celotno dokumentacijo, potrebno za presojo, saj v nasprotnem primeru zadevna sodišča sploh ne bi razpolagala s potrebno podlago za odločanje v zvezi s formalno in materialno presojo dejanskega stanja.
- 12 Pri razlagi obravnavane Uredbe EJT v luči hitrega, učinkovitega in ekonomskega kazenskega pregona se torej zdi smiseln zaključek, da naj se sodna odobritev ukrepa v državi pomočnika evropskega delegiranega tožilca omeji le na formalne vidike. To vsekakor tedaj, če je v državi evropskega delegiranega tožilca, ki obravnava zadevo, sodišče že opravilo presojo.
- 13 Taki razlagi pa nasprotuje izrecno določena le subsidiarna uporaba instrumentov o vzajemnem priznavanju takih odločb (člen 31(6) Uredbe EJT).
- 14 Zato se Sodišče Evropske unije prosi za razjasnitev zadevnega pravnega položaja.